

Władza sądownicza – prawem i obowiązkiem biskupa diecezjalnego

O władzy sądowniczej Kościoła, a przy tym i biskupa, wspomina już Pismo święte (Mt 18, 5; 1 Kor 5, 3, 12, 13; 1 Tym 5, 19). Jednakże celem niniejszego artykułu nie jest jej opisywanie w wymiarze historycznego rozwoju, wpisanego w stałą praktykę Kościoła, ale ukazanie jej dziś – na przykładzie obowiązującego Kodeksu Prawa Kanonicznego i pozakodeksowych norm prawnych.

Biskup diecezjalny z racji pełnionego urzędu jest w wymiarze partykularnym „pierwszym sędzią”¹. Rozsądzanie spraw wiernych i zgodne z prawem reagowanie na przestępstwa kanoniczne są mu nie tyle zalecane, co stanowią jego szczególny obowiązek. Urząd sądowniczej władzy biskupa, obok władzy ustawodawczej i wykonawczej, stanowi zatem istotny wymiar jego posługi. Posługę tę winien spełniać jako „święte prawo i obowiązek”. Przypomina o tym papież Franciszek w *Preamble* do *Listu apostolskiego motu proprio „Mitis Iudex Dominus Iesus”*: „Łagodny Sędzia Pan Jezus, Pasterz naszych dusz, powierzył Apostołowi Piotrowi oraz jego następcom władzę kluczy, w celu dokonania w Kościele dzieł sprawiedliwości i prawdy; ta najwyższa i powszechna władza związywania i rozwiązywania tu na ziemi, potwierdza, umacnia i broni władzę pasterzy Kościołów partykularnych, na mocy której mają oni święte prawo oraz obowiązek wobec Pana sądenia swoich wiernych”².

Wypełnianie owego „świętego prawa i obowiązku” winno się zatem odbywać zgodnie z właściwymi regulacjami, zawartymi tak w Ko-

Ks. BŁAŻEJ BORÓWKA – mgr – lic. prawa kanonicznego, mgr teologii, pomocniczy wikariusz sądowy w Sądzie Metropolitalnym w Częstochowie, wykładowca prawa kanonicznego w Wyższym Instytucie Teologicznym w Częstochowie.

¹ IOANNES PAULUS II, *Allocutio ad Tribunal Rotae Romanae iudiciali ineunte anno, (die 29 Ianuarii 2005)* 4, AAS 97 (2005), 165; KPK, kan. 1419 §1.

² FRANCISCUS, https://w2.vatican.va/content/francesco/pl/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio-o_20150815_mitis-iudex-dominus-iesus.html [22. 06. 2016].

deksie Prawa Kanonicznego, jak i w innych normach wydanych przez kompetentną w tym względzie władzę Kościoła. Prawo kościelne nie jest bowiem „zimnym” zbiorem abstrakcyjnych norm, lecz według słów św. Jana Pawła II, wyrażonych w *Konstytucji Apostolskiej „Sacra Disciplinae Leges”*, należy je rozumieć jako: „[...] niezbędne narzędzie, dzięki któremu jest zachowany należyty porządek tak w życiu indywidualnym i społecznym, jak i w działalności Kościoła”³. Biskup mając na uwadze „zachowanie należytego porządku” w szeroko pojętym zakresie życia Kościoła, nie może zatem zrzec się swej sędowniczej funkcji, czy też zaniechać jej zgodnego z Prawem wypełniania na wskutek fałszywie pojętego miłosierdzia. Wręcz przeciwnie, winien ją tym gorliwiej wypełniać, im bardziej przyczynia się ona do zachowania porządku i ładu w życiu Kościoła partykularnego powierzonego jego pasterskiej trosce.

1. Wymiar doktrynalno – prawny sędowniczej władzy biskupa diecezjalnego

Obecnie obowiązujący *Kodeks Prawa Kanonicznego* z 1983 roku w kanonie 391 §1 jasno precyzuje to, co stanowi główny z obowiązków wypływających z pełnienia urzędu i posługi biskupa diecezjalnego: „Obowiązkiem biskupa diecezjalnego jest rządzić powierzonym mu Kościołem partykularnym; z władzą ustawodawczą, wykonawczą i sędowniczą, zgodnie z przepisami prawa”⁴. Prawodawca Powszechny jednoznacznie podkreśla, że tę potrójną władzę biskup ma traktować nie jako coś fakultatywnego, ale obligatoryjnego.

Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum Successores” z 2004 roku w numerze 68 określa tzw. *Kryteria obowiązujące w pełnieniu funkcji sędowniczej*: „W wykonywaniu funkcji sędowniczej biskup diecezjalny będzie mógł korzystać z następujących kryteriów o charakterze ogólnym:

a) Pod warunkiem, że nie będzie to ze szkodą dla sprawiedliwego rozstrzygnięcia danej kwestii, biskup powinien tak postępować, by wierni *rozwiązywali w sposób pokojowy* swoje spory i jak najszybciej się pogodzili – także wtedy, gdy proces kanoniczny został już rozpoczę-

³ IOANNES PAULUS II, *Constitutio Apostolica Sacrae Disciplinae Leges*, (die 25 Ianuarii 1983), AAS 75 (1983) II, 11, JAN PAWEŁ II, *Konstytucja apostolska „Sacrae disciplinae leges”*, w: *Kodeks Prawa Kanonicznego*, Poznań 1984, 13.

⁴ KPK, kan. 391 §1.

ty – unikając w ten sposób trwałych animozji, które przy okazji spraw sądowych zazwyczaj się rodzą.

b) Biskup winien sam zachowywać i innym nakazywać zachowywanie *norm proceduralnych* ustanowionych dla sprawowania władzy sędziowskiej, ponieważ wie dobrze, że przepisy te nie są tylko formalnym wymogiem, lecz koniecznym środkiem do weryfikacji faktów i osiągnięcia sprawiedliwości.

c) Jeżeli biskup pozyska informację o zachowaniach, które poważnie szkodzą wspólnemu dobru Kościoła, powinien taktownie zbadać fakty – osobiście lub przy pomocy jakiegoś przedstawiciela – oraz odpowiedzialność ich sprawcy. Kiedy oceni jako wystarczające dowody zebrane odnośnie do faktów, które dały początek zgorzeniu, winien dążyć do formalnego *ukarania lub napomnienia* osoby winnej. Lecz jeśli to nie wystarczy do naprawy zgorzenia, przywrócenia sprawiedliwości i doprowadzenia do poprawy winnego, biskup winien rozpocząć postępowanie w celu nałożenia kary, co może być uczynione na dwa sposoby: – poprzez regularny *proces karny*, kiedy ze względu na znaczenie kary domaga się go prawo kanoniczne. Lub gdy biskup byłby zdania, że tak nakazuje roztropność; – za pomocą *dekretu pozasądowego*, zgodnie z postępowaniem określonym w prawie kanonicznym.

d) Biskup świadomy faktu, że trybunał diecezjalny wykonuje jego własną władzę sędziowską będzie strzegł tego, by działania trybunału miały przebieg zgodny z zasadami administracji sądowej Kościoła. W szczególności sposób, zdając sobie sprawę z wyjątkowej wagi i duszpasterskiego znaczenia wyroków dotyczących ważności lub nieważności małżeństwa, temu aspektowi poświęci specjalną uwagę, postępując tu w zgodzie ze wskazaniem Stolicy Apostolskiej, a w razie konieczności podejmując wszelkie niezbędne działania, aby ustały ewentualne nadużycia, zwłaszcza takie, które skutkowałyby próbą upowszechnienia mentalności akceptującej rozwód w Kościele⁵.

Ten obszernie zacytowany powyżej fragment ukazuje zatem fundamentalną odpowiedzialność biskupa diecezjalnego za właściwie realizowaną przezeń funkcję sędziowską. Tekst niniejszego Dyrektorium stanowi, a przy tym i komentuje normy określające właściwą

⁵ CONGREGATIO PRO EPISCOPIS, *Direttorio per il ministero pastorale dei vescovi „Apostolorum Successores”* (AS) 68, Vatican 2004, 75-76, KONGREGACJA DS. BISKUPÓW, *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum Successores”*, tłum. M. Kozubek, Kielce 2005, 78-79.

realizację urzędu *pierwszego sędziego* w diecezji⁶. Po pierwsze biskup ma być tym, który przede wszystkim dąży do pokojowego rozwiązania konfliktów między wiernymi, nawet wtedy, gdy przeszły już one na forum sądowe⁷. Aby tak się stało, biskup winien wykazać się otwartością i troską o wiernych, którzy domagają się sprawiedliwości – zwłaszcza na etapie przed czy pozasądowym⁸. Nie sposób zatem nie zauważyć, że jego działania – zwłaszcza na drodze pozasądowej – nie mogą odzwierciedlać postawy obojętności i braku pasterskiej cierpliwości czy zbanalizowania zaistniałego między wiernymi konfliktu (Ef 4, 2)⁹. Laksyzm czy konformizm nie są tu wskazane. Wierni bowiem domagają się właściwego wyrównania naruszonej sprawiedliwości lub zareagowania na zaistniałą krzywdę czy przestępstwo. Z tego względu, zwracając się do biskupa nie oczekują od niego tylko zrozumienia i pocieszenia, ale właściwego rozwiązania sporu czy zareagowania na ewentualne przestępstwo – co, tym samym, jest ich prawem¹⁰. Z tego to powodu tak ważne i istotne jest roztropne podejście do sytuacji konfliktowych na etapie pozasądowym, gdzie właściwe i kanonicznie sprawiedliwe osądzenie sprawy przez biskupa może zakończyć się zadawalającą dla stron ugodą czy właściwym zareagowaniem na ewentualnie, mogące zaistnieć przestępstwo¹¹. Natomiast w sytuacjach potwierdzonego przestępstwa, gdzie winny pomimo upomnienia trwa w uporze – biskup nie może nie mieć na uwadze wyrównania naruszonej sprawiedliwości¹². Nie może też nie reagować na postępowanie, które powoduje bądź spowodowało zgorzenie¹³. W takich właśnie sprawach winien on wypełniać jego „święte prawo i obowiązek wobec Pana sądenia swoich wiernych”, a jeśli trzeba – ukarania winnego – co bynajmniej nie stanowi o braku miłosierdzia, o ile jest kanonicznie nakazany działaniem, mającym na celu doprowadzenie winnego do poprawy¹⁴. Nieuzasadniony brak jakiegokolwiek reakcji na sytuacje prowadzące do zaistnienia czy już zaistniałe przestępstwa, jak też brak reakcji na

⁶ KPK, kan. 393, kan. 1419 §1.

⁷ Tamże, kan. 1713, kan. 1718 §4, kan. 1724 §1.

⁸ Tamże, kan. 392.

⁹ Tamże, kan. 1717 §1.

¹⁰ Tamże, kan. 212 §2-3, kan. 221.

¹¹ Tamże, kan. 1339§1-2, 1713, 1717§1, 1718.

¹² Tamże, kan. 1341.

¹³ Tamże, kan. 1399, 1717§1-2.

¹⁴ Tamże, kan. 1311, 1399.

prośby o sprawiedliwe rozszdzenie skonfliktowanych wiernych, tak duchownych, jak świeckich – stanowiłby nie tylko grzech zaniedbania, ale i współuczestniczenia w grzechach cudzych (1 Tm 5, 22)¹⁵.

Po drugie należy pamiętać o tym, że biskup diecezjalny – jako sędzia i partykularny prawodawca – winien najpierw sam osobiście zabiegać o przestrzeganie prawa i gorliwie je wypełniać, aby poprzez swoje wzorowe i nienaganne postępowanie – tak dla wiernych świeckich, jak i dla swojego prezbiterium – stanowił wzór, tak by nie „wyszydono jego posługi” (2 Kor 6, 3), na wskutek czego sam mógłby stać się „poddanym pod sąd” (Mt 5, 25)¹⁶. Dyrektorium *Apostolorum Succesores* w aspekcie *Zasad sprawiedliwości i praworządności w wypełnianiu urzędu biskupiego* przypomina: „W kierowaniu diecezją biskup będzie posłuszny zasadzie sprawiedliwości i praworządności, wiedząc, że poszanowanie praw wszystkich osób w Kościele wymaga od każdego, włączając jego samego, poddania się prawu kanonicznemu. Wierni mają bowiem prawo być prowadzeni z zachowaniem podstawowych praw osoby ludzkiej, praw dotyczących wiernych oraz dyscypliny Kościoła, w trosce o dobo wspólne oraz dobro poszczególnych ochrzczonych. Taki przykład biskupa pociągnie wiernych ku lepszemu podejmowaniu obowiązków wobec innych i samego Kościoła. Biskup będzie unikał kierowania diecezją według wizji i planów osobistych dotyczących rzeczywistości kościelnej”¹⁷. Warto tu zatem przypomnieć słowa wybitnego polskiego kanonisty R. Sobańskiego: „Kto domaga się sprawiedliwości, a nie wymaga jej też od siebie, jest obłudny, niesprawiedliwy. Co więcej, zaprzecza samemu sobie, gdyż nie może «stać się sprawiedliwość», jeśli ten jeden, domagający się jej, też nie będzie sprawiedliwy”¹⁸.

Biskup jako pierwszy sędzia¹⁹ w powierzonych mu do zarządzania diecezji, z mocy otrzymanego przezeń stopnia sakramentu święceń, czerpie szczególną więź z Chrystusem – Sprawiedliwym i Miłosiernym Sędzią²⁰.

¹⁵ KKK 1853, 1868-1869.

¹⁶ KPK, kan. 1405 §3 - 1°.

¹⁷ CONGREGATIO PRO EPISCOPIS, *Direttorio per il ministero pastorale dei vescovi „Apostolorum Succesores”* 62, 68-69, KONGREGACJA DS. BISKUPÓW, *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum Succesores”*, tłum. M. Kozubek, 71.

¹⁸ R. SOBAŃSKI, *Cnota sprawiedliwości*, „Gość Niedzielny” 1999, nr 44, 29.

¹⁹ IOANNES PAULUS II, *Allocutio ad Tribunal Rotae Romanae iudiciali ineunte anno, (die 29 Ianuarii 2005)* 5, AAS 97 (2005), 165.

²⁰ CONCILIUM VATICANUM II, *Constitutio dogmatica de Ecclesia „Lumen gentium”* 18-21, 27, AAS 57 (1965), 21-29, 32-33, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium”*, w: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Poznań 2002,

Dlatego też winien wystrzegać się tak fałszywie pojętego miłosierdzia, jak też wyłącznie odwetowego zastosowania wymiaru sprawiedliwości.

Dosadnie ten wymiar sprawiedliwości i miłości ujęli: św. Jan Paweł II i Benedykt XVI w przemówieniach do Roty Rzymskiej. Tak też Jan Paweł II w ostatnim przemówieniu do Roty Rzymskiej w 2005 roku powiedział: „Sędzia, który naprawdę działa jako sędzia, to znaczy kieruje się sprawiedliwością, nie dopuszcza, aby powodowały nim fałszywe współczucie dla osób ani błędne sposoby myślenia, nawet jeśli są rozpowszechnione w danym środowisku. Wie on, że orzeczenia niesprawiedliwe nie są nigdy prawdziwym rozwiązaniem duszpasterskim i że dla wieczności liczy się to, jak Bóg osądzi jego działania”²¹. Swoiste dopełnienie dla tych słów – w wymiarze właściwie pojętej sprawiedliwości i miłosierdzia – stanowi wypowiedź papieża Benedykta XVI: „W każdym dziele prawdziwej miłości zawiera się nieodzowne odniesienie do sprawiedliwości. Miłość to nadzwyczajna siła, która każe osobom odważnie i ofiarnie angażować się w dziedzinie sprawiedliwości i pokoju. Kto kocha z miłością bliźniego, jest przede wszystkim sprawiedliwy wobec innych. Sprawiedliwość nie tylko nie jest obca miłości, nie tylko nie jest drogą alternatywną albo paralelną w stosunku do miłości: sprawiedliwość jest nieodłącznie związana z miłością, jej towarzyszy”²². Zatem biskup diecezjalny, kierując się obowiązującym prawem kościelnym winien być świadomy tego, że dzieło sprawiedliwości, które nieodzownie związane jest z miłością, domaga się odeń roztropnego działania tak w wymiarze pozasądowym, jak i sądowym²³.

Władzę sędziego biskup może wykonywać osobiście²⁴, jednakże zazwyczaj sprawuje ją – na drodze sądowej – przez powołany w tym celu trybunał diecezjalny, na czele którego stoi wikariusz sądowy²⁵, a na drodze przed czy pozasądowej – poprzez inne, zgodnie z prawem wspomagające go osoby²⁶. Szczególnym tego odzwierciedleniem, wi-

120-123, 130-131.

²¹ IOANNES PAULUS II, *Allocutio ad Tribunal Rotae Romanae iudiciali ineunte anno, (die 29 Ianuarii 2005)* 5, AAS 97 (2005), 165.

²² BENEDICTUS XVI, *Allocutio ad sodales Tribunalis Romanae Rotae (die 29 Ianuarii 2010)*, AAS 102, (2010), 112.

²³ KKK 1806-1807.

²⁴ KPK, kan. 1419§1.

²⁵ Tamże, kan. 1420 §1.

²⁶ Tamże, kan. 469-481.

nien być zgodny z prawem dobór osób, które będą go wspomagały²⁷. Wszystkie bowiem te osoby, działając na mocy zgodnego z prawem zlecenia, będą działały nie w swoim imieniu, ale w imieniu osoby biskupa, którego władzę reprezentują i której podlegają. Potrzeba zatem, aby biskup kierował się w ich doborze nie ludzkimi rachubami, ale realnymi kompetencjami, które zgodnie z prawem winny posiadać. Pracownicy sądowi czy kurialni, jako wspomagający biskupa w dziele sprawiedliwości, winni być ku temu odpowiednio wykształceni i przygotowani, a przy tym i wynagrodzeni, aby z zaangażowaniem mogli się oddać odpowiedzialnym zadaniom – tak, by z racji niskich dochodów nie szukać innych źródeł utrzymania²⁸.

Apostolorum Succesores w następujący sposób rozstrzyga tę kwestię: „Przy rozdzielaniu urzędów w obrębie swej diecezji biskup winien kierować się jedynie kryteriami o charakterze nadprzyrodzonym i wyłącznie dobrem duszpasterskim Kościoła partykularnego. Dlatego niech ma on na względzie przede wszystkim dobro dusz, szanuje godność osób i używa ich zdolności w sposób najbardziej właściwy i użyteczny w służbie wspólnoty, wyznaczając zawsze właściwą osobę ma właściwe miejsce”²⁹. Biskup zatem, tam gdzie domaga się tego prawo czy pasterska roztropność, winien wysłuchać ich opinii, a w przypadku sędziów szanować ich niezawisłość i autonomię – tak, aby ich rozstrzygnięcia były wolne od jakichkolwiek nacisków czy względów ludzkich, wykonywane zawsze zgodnie z prawem i sumieniem³⁰. Biskup nie może też zapominać o swej kontrolnej roli wobec sądu, jak i osobistym zainteresowaniu jego pracą³¹. Natomiast w świetle nowych przepisów dotyczących procesów małżeńskich, wydanych przez papieża Franciszka, zwłaszcza w procesie skróconym, czymś wysoce niewłaściwym byłoby jedynie sygnowanie przez niego przygotowanych wyroków bez wnikliwego zapoznania się z ich treścią i przeprowadzenia wymaganych konsultacji³².

²⁷ Tamże, kan. 1420 §4; kan. 1421.

²⁸ P. MALECHA, *Gwarancja sprawiedliwości oraz reforma procesu małżeńskiego widziana przez pryzmat konieczności jego przyspieszenia i ułatwienia wiernym kontaktom z trybunałem; Przygotowanie pracowników i odpowiedzialność biskupa* „Roczniki Nauk Prawnych”, 4 (2015) 25, 157.

²⁹ CONGREGATIO PRO EPISCOPIS, *Direttorio per il ministero pastorale dei vescovi „Apostolorum Succesores”* 61, 68, KONGREGACJA DS. BISKUPÓW, *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum Succesores”*, tłum. M. Kozubek, 70.

³⁰ S. PIKUS, *Niezawisłość sędziego kościelnego*, Sandomierz 2009, 133-149.

³¹ IOANNES PAULUS II, *Allocutio ad Tribunal Rotae Romanae iudiciali ineunte anno, (die 29 Ianuarii 2005)* 4, AAS 97 (2005), 165; KPK, kan. 1419 §1.

³² FRANCISCUS, https://w2.vatican.va/content/francesco/pl/motu_proprio/documents/

Zakończenie

Celem niniejszego artykułu było ukazanie fundamentalnych zasad odnoszących się do wymiaru sędziowskiej władzy biskupa diecezjalnego. Władza sądenia swoich wiernych jest bowiem „świętym prawem i obowiązkiem” biskupa diecezjalnego i jako taka wymaga odpowiednich wskazań i regulacji prawnych, wytyczonych przez kompetentną władzę Kościoła. Wskazano zatem na obowiązujące w tym względzie normy. Biskup diecezjalny, świadomy swego urzędu i świętego posłannictwa nie może ich zlekceważyć, ale z powagą, godną posłuszeństwa Kościołowi przyjąć i zastosować w sytuacjach, które tego bezwzględnie wymagają. Kościół bowiem przez prawo wyrażone w Kodeksie i normach pozakodeksowych daje biskupowi narzędzie – jeśli się nim właściwie posłuży, to dzięki niemu będzie w stanie zachować „porządek w Kościele”.

The Judiciary – the Right and Duty of the Diocesan Bishop Summary

The article shows fundamental rules concerning the judicial power of diocesan bishop. The holy law and duty of bishop is judging the faithful and it is connected with his office. Aspects which are connected with the office of bishop referring to the proper using the judicial power in diocesan Church were shown according to Code of Canon Law and other norms.

Słowa kluczowe: biskup diecezjalny, władza sądenia, prawo kanoniczne, urząd.

Keywords: diocesan bishop, power of judging, canon law, office.

Bibliografia

Źródła

- Benedictus XVI, *Allocutio ad sodales Tribunalis Romanae Rotae (die 29 Ianuarii 2010)*, AAS 102, (2010), 110-114.
- Concilium Vaticanum II, *Constitutio dogmatica de Ecclesia „Lumen gentium”*, AAS 57 (1965), 5-71, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje Dekrety Deklaracje*, Poznań 2002, 104-166.
- Concilium Vaticanum II, *Decretum de pastorali episcoporum munere in Ecclesia „Christus Dominus”*, AAS 58 (1966), 673-701, *Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele „Christus Dominus”*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje Dekrety Deklaracje*, Poznań 2002, 236-258.
- Congregatio pro Episcopis, *Direttorio per il ministero pastorale dei vescovi „Apostolorum Successores”*, Vatican 2004, Kongregacja ds. Biskupów, *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum Succesores”*, tłum. M. Kozubek, Kielce 2005.
- Ioannes Paulus II, *Allocutio ad Tribunal Rotae Romanae iudiciali ineunte anno, (die 29 Ianuarii 2005)*, AAS 97 (2005), 164-166.
- Ioannes Paulus II, *Constitutio Apostolica „Sacrae Disciplinae Leges”, (die 25 Ianuarii 1983)*, AAS 75 (1983), 7-14, Jan Paweł II, *Konstytucja apostolska „Sacrae disciplinae leges”*, w: *Kodeks Prawa Kanonicznego*, Poznań 1984, 7-17.
- Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 1994.
- Kodeks Prawa Kanonicznego*, Poznań 1984.

Opracowania

- Malecha P., *Gwarancja sprawiedliwości oraz reforma procesu małżeńskiego widziana przez pryzmat konieczności jego przyspieszenia i ułatwienia wiernym kontaktom z trybunałem; Przygotowanie pracowników i odpowiedzialność biskupa*, „Roczniki Nauk Prawnych” 4 (2015) 25, 151-175.
- Pikus S., *Niezawisłość sędziego kościelnego*, Sandomierz 2009.
- Sobański R., *Cnota sprawiedliwości*, „Gość Niedzielny” 1999, nr 44.

Netografia

- Franciscus, https://w2.vatican.va/content/francesco/pl/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio_20150815_mitis-iudex-dominus-iesus.html [22. 06. 2016].